

BOLAODI BA TSE KENANG LE HO TSWA KA NAHA BO KGINA DIKETSAHALO TSE SENG MOLAONG TSA INDASTERI YA DITSHEPE TSA SEKEREPE

PRETORIA, Labone la 31 Mphalane 2019 – Monga khampani e boelang e sebedisa dikerepe tsa tshepe e mane Durban o iphumane molato bekeng e fetileng mabapi le diqoso tse mmalwa tse mabapi le ho romelwa kantle ho naha ha koporo e sokang e sebetswa.

Angelo Solimene, monga Group Wreck, o ipone molato diqosong tse nne tse mabapi le Karolo ya 54(1)(a) ya Molao wa Taolo ya Kgwebisano ya Matjhaba, wa 71 wa 2002, mmoho le Karolo ya 84 ya Molao wa Bolaodi ba Meedi le tse Kenang le ho Tswa ka Naha wa 91 wa 1964.

O ile a ahlolelwa kotlo ya R500 000, eo halofo ya yona e fanyehilweng dilemo tse hlano ha feela e le hore moqusuwa ha a romelle kantle ho naha dithoto dife kapa dife ntle le o fumana diphemiti tse hlokehang. O boetse a lefa R600 000 hore a tle a tsebe ho lokollelwa dithoto tsa hae mane Bolaoding ba Meedi. Le ha ho le jwalo, dithoto tsena ha di a dumellwa ho ka romelwa kantle ho naha.

Sena se latela tekolo ya dikhonteina tse pedi e entsweng ke Bolaodi ba Meedi ka Phupu monongwaha, tseo e leng tsa Group Wreck, tse neng di romelwa kantle ho naha ho tswa ka boemakepe ba Durban. Dikahare tsa dikhonteina di ne di tsebahaditswe e le ditshepe tsa sekerepe. Le ha ho le jwalo, ka mora tekolo, ho fumanwe hore di kentse koporo e sokang e sebetswa. Nyewe ena e ile ya fetisetwa Taolong ya Khomeshene ya Kgwebisano ya Matjhaba ya Afrika Borwa (ITAC).

Ho tloha ka Hlakola 2012, Letona la Ntshetsopele ya Ikonomi le laetse hore sekerepe sa koporo se se romelwe kantle ho naha ho tswa ka Rephablike ya Afrika Borwa ntle le phemiti le hore ITAC ha eso ntshe diphemiti dife kapa dife haesale ho tloha ka 2017.

Pejana selemong sena, SARS le Lefapha la Kgwebisano le Indasteri ba thehile sehlopha sa tshebetso ho shebana le diketsahalo tsa kgwebisano e seng molaong Indastering ya Diaparo, Masela le Dieta. Sehlopha sena sa tshebetso se ile sa thehwa ho netefatsa hore mafapha a bohlokwa a Mmuso a sebetsa ka kopanelo ho arabela ho mokolwa, ho se talolwe ha boleng bohle mmoho le boqhekanyetsi bo ntseng bo tswela pele di-indastering tsena ka ho qolleha ha tsona.

Ka lebaka la dipuisano tsena le tshebedisano, ho na le matsholo a mmalwa a kopanelo a ntseng e etsahala ho tobana le di-indasteri tsena. Ka lebaka la sena, ho fokiswa ha ho se tsebahatswe ha tsohle mmoho le ho se talolwe ha tsohle tse mabapi le boima di se di hlokometswe indastering ena ya ditshepe tsa sekerepe.

Ka Phato monongwaha, balaodi ba babedi ba khampani e mane Port Elizabeth, Beacon Valley (Pty) Ltd, le bona ba ipone molato diposong tse 36 tse neng di le mabapi le thomelontle ya ditshepe tsa sekerepe. Ba ile ba tsebahatsa dikahare tsa dikhonteina tse 36 boemakepeng ba Coega e le se bitswang "*sheet piling*" e seng "ditshepe tsa sekerepe" mme ba hloleha ho ikamahanya le melao e nepahetseng ya thomelontle.

Baqosuwa ba ile ba boela ba lefa kotlo ya R500 000, eo halofo ya yona e fanyehilweng dilemo tse hlano ha feela e le hore baqosuwa ha ba romelle kantle ho naha dithoto dife kapa dife ntle le ho fumana diphemiti tse hlokehang. Ba lefile R400 000 hore dithoto tsa bona di lokollwe mme tsona di ka se romelwe kantle ho naha ntle le ho fumana diphemiti tse hlokehang.

Indasteri ya ditshepe tsa sekerepe ke indasteri ya dibiliyone-biliyone mme e na le seabo se ka bang R15 billion ka selemo tlhahisong ya Afrika Borwa kaofela. Ka 2017, khampani ya ditshepe tsa sekerepe e ile ya hloleha nyeweng e neng e le Lekgotleng la Molao wa Motheo e neng e phephetsa diphelelo tsa thomelontle ya ditshepe tsa sekerepe, tse tsejwang e le mokgwatshebetso wa peho ya poreisi, mmoho le qeto ya ITAC ya ho hana ho ntsha diphemiti tsa thomelontle, ho bapa le mokgwatshebetso wa peho ya poreisi. Sena se tla ka mora dilemo tse ka bang nne tsa mehato ya molao hodima hore na mokgwatshebetso wa peho ya poreisi o molaong kapa tjhe.

Ho latela dintlha tsa sekerepe sa koporo, ho bile le thomelontle ya methamo e meholo ya koporo le mefuta ya koporo ho tswa ka Afrika Borwa ka ditheko tse hodimo ka lebaka la ho batlwa ha tsona haholo ke dinaha tse ding. Sena se ile sa ba le kgahlamelo e mpe indastering ya lehae ya koporo mme lenyora la ho fumana koporo le ile la qetella le hlohleletsa boshodu ba koporo, mme sena se bakile ditshenyehelo tsa dibiliyone tsa diranta. Thomelontle ena e kgolohadi ya koporo ya sekerepe le yona e bile le kgahlamelo e mpe indastering ya lehae, e bakileng hore ho be le tlhahiso e tlasana ya methamo mmoho le ho hloka mosebetsi - ho qetelletseng ho bakile hore ho be le melawana e matla e mabapi le thomelontle ya koporo ho tswa ka Afrika Borwa.